

Forord

Da jeg startet på lektorstudiet i nordisk for fem år siden, tenkte jeg ikke så mye over at jeg skulle skrive en masteroppgave. Det kom litt i skyggen av syntaktiske tre, retorikk og talemål. Etterhvert skulle vi velge valgfag, og det var ingen tvil om at de syntaktiske treene hadde fenget mest. Sakte men sikkert gikk det opp for meg at jeg skulle skrive en masteroppgave, og også her ble syntaks en sikker vinner. Nå, etter fem år som lektorstudent, er masteroppgaven skrevet og det er med blandede følelser jeg sier meg ferdig som student for denne gang.

Denne oppgaven hadde ikke blitt til uten veilederen min, Tor Anders Åfarli. Takk for at du hele tiden har vist genuin interesse for oppgaven, og for alt du har bidratt med av veiledning, oppmuntring og inspirasjon underveis i prosessen. Den 'småstressa' masterstudenten i meg er også veldig takknemlig for at du stort sett alltid svarer på mail til alle døgnetts tider.

Tusen takk til Marthe, Ingvil og Mimmi for at dere alltid er der. Jeg hadde ikke klart meg uten dere. Særlig takk til Marthe, for at du orket å lese gjennom hele oppgaven på jakt etter skrivefeil.

Sist, men ikke minst, takk til Ole Håkon. Du er god å ha.

Trondheim, mai 2016
Anna Woll Sandsaunet

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	TEMA FOR OPPGAVEN.....	1
1.2	INTRODUKSJON TIL GENERATIV GRAMMATIKK.....	2
1.2.1	<i>Frasestruktur</i>	2
1.2.2	<i>X'-teori</i>	3
1.3	OVERSIKT OVER OPPGAVEN.....	4
2	GENUS	5
2.1	GENUS I NORSK.....	5
2.1.1	<i>Inndeling i tre ulike genus</i>	5
2.1.2	<i>Genus etter betydning</i>	6
2.2	GENUS I ANDRE SPRÅK.....	7
2.2.1	<i>Dyribal</i>	8
2.2.2	<i>Tamil</i>	9
2.3	ANALYSE AV GENUS.....	10
2.3.1	<i>Genus på ulike plasser i strukturen</i>	11
2.3.2	<i>Genus som trekk på n</i>	12
2.3.3	<i>Genus som egen projeksjon</i>	13
2.3.4	<i>GenP eller Gen?</i>	17
3	KLASSIFIKATORER	19
3.1	KLASSIFIKATORER I KINESISK.....	19
3.1.1	<i>Telle-klassifikatorer og masse-klassifikatorer</i>	20
3.2	ANALYSE AV KLASSIFIKATORER.....	22
3.2.1	<i>Klassifikatorer og numerus</i>	22
3.2.2	<i>Frasestrukturen til nominalfrasen</i>	23
4	ANALYSE	27
4.1	KRITIKK AV CORBETT.....	27
4.2	SAMMENLIGNING AV GENUS OG KLASSIFIKATORER.....	32
4.2.1	<i>Badge Phrase</i>	33
4.2.2	<i>Halvveis parallellitet</i>	34
5	KONKLUSJON	39
	LITTERATUR	41
	SAMMENDRAG	43
	OPPGAVENS RELEVANS FOR VIRKET SOM LEKTOR	45

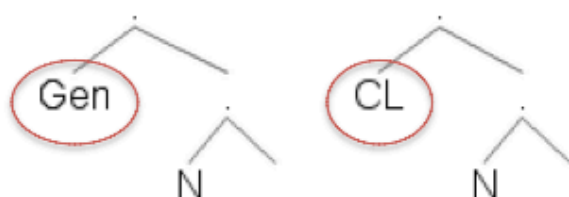
1 Innledning

1.1 Tema for oppgaven

I denne oppgaven skal jeg ta for meg to språklige fenomen, ett i norsk og ett i kinesisk. Mer nøyaktig har jeg valgt å se på genus i norsk og klassifikatorer i kinesisk, slik at jeg kan sammenligne de to. Jeg vil finne ut om klassifikatorer er uttrykk for en genus-lignende egenskap, og om disse kan analyseres på samme måte. Det er viktig å tenke over at genus er en kategori, mens klassifikatorer er uttrykk for en kategori. Det som da eventuelt svarer til klassifikatorer er genusmorfologien. Ettersom klassifikatorer er uttrykt i en egen projeksjon, vil jeg finne ut om genus også blir det. Jeg skal derfor se nærmere på hvordan norske substantiv blir tildelt genus, altså om det er inherent i hvert enkelt substantiv, eller om det blir syntaktisk tildelt og har en egen projeksjon i den syntaktiske strukturen. For å gjennomføre denne sammenligningen velger jeg å gå relativt grundig gjennom både genus og klassifikatorer. Jeg vil da se spesielt på genus i det norske språket, og klassifikatorer i det kinesiske språket.

Det kinesiske språket skiller seg fra det norske på mange måter. Kinesisk har klassifikatorer, noe norsk ikke har, men kinesisk har ikke genus. De to fenomenene jeg skal se på, finnes altså ikke i begge språkene. Kinesisk har heller ikke bestemthet eller annen bøyning, som vi er vant med i norsk. Det har da heller ikke kongruens, ettersom dette krever bøyning av ordene i en setning eller frase. På bakgrunn av disse forskjellene vil jeg komme med en påstand om at siden det kinesiske språket mangler genus, og det norske språket ikke har klassifikatorer, kan man anta at de to har en lignende funksjon i språkene de tilhører. Jeg vil også påstå at genus og klassifikatorer er uttrykk for samme type semantiske klassifiseringskategori, og er representert på lignende måte i en syntaktisk representasjon av DP-en. For å vise dette, har jeg satt opp to trestrukturer i (1).

(1)

Det jeg vil forsøke å finne svar på, er om elementene i sirklene, Gen (for *genus*) og CL (for *classifier*), er samme type element, eller om jeg finner ulikheter, for eksempel i syntaksen, som viser at dette ikke kan være tilfelle. Problemstillingen min er formulert som en hypotese som jeg vil utrede og finne ut om er sann eller ikke: *Klassifikatorer og genus er parallelle, både semantisk og strukturelt*. Dette vil si at jeg vil finne ut om klassifikatorer og genus er parallelle eller motsvarende fenomener med tanke på semantisk kategoritype, og representasjon i trestrukturen.

Dette er først og fremst en teoretisk oppgave, det har derfor ikke vært behov for å foreta innsamling av eget empirisk datamateriale. Jeg har på grunn av dette, altså ikke samlet eget materiale til oppgaven, men brukt data fra den lingvistiske litteraturen.

1.2 Introduksjon til generativ grammatikk

Generativ grammatikk kan oppfattes som en beskrivelse av det grammatiske systemet som bare indirekte viser seg i de grammatiske fenomenene man kan observere. Dette står i motsetning til den tradisjonelle grammatikken, som oppfattes som en klassifiserende katalog over grammatiske fenomen (Åfarli, Johnsen, Nilsen, Nordgård, & Eide, 2003, s. 15). Generativ grammatikk eller syntaks, er altså

[...] ein grammatikkmaskin som genererer dei setningane i eit språk som er grammatikalske, og som samtidig sørger for at dei setningane som er ugrammatikalske, ikkje blir genererte. Dette er grunntydninga til termen *generativ grammatikk*. Ein generativ grammatikk er altså ein grammatikk som nøyaktig spesifiserer kva som er grammatikalske og kva som er ugrammatikalske setningar i eit språk.
(Åfarli et al., 2003, s. 17)

I denne oppgaven er det generativ grammatikk som er brukt, og i dette delkapitlet vil jeg fokusere særlig på frasestruktur, ettersom det er dette som er relevant for oppgaven. Jeg vil her benytte meg av Åfarli et al. (2003), men se også Adger (2003) og Radford (2006).

1.2.1 Frasestruktur

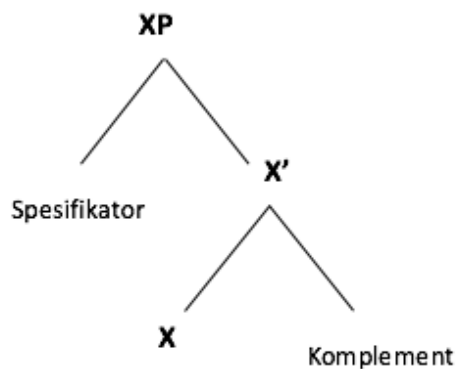
Som de fleste kan tenke seg, ser ordene eller morfemene som et språklig uttrykk består av, ut til å være lineært ordnet. Ettersom talestrømmen er lineær, og ordene i setninger og fraser i skrift er ordnet i linjer, er dette naturlig. I følge Åfarli et al. (2003) skjer det derimot noe de fleste ikke kan tenke seg til når ordene kommer inn i den internaliserte grammatikken til en

språkbruker. Da vil den internaliserte grammatikken foreta en mental konstruksjon, der ordstrengen blir tilordnet en detaljert struktur som ikke bare er lineær, men også hierarkisk (Åfarli et al., 2003, s. 24). Hvordan språkbrukerens internaliserte grammatikk former frasestrukturen, er det X'-teorien som tar seg av. Den omfatter de aller mest basale prinsippene den internaliserte grammatikken bruker for å bygge mentale representasjoner av språket (Åfarli et al., 2003, s. 24).

1.2.2 X'-teori

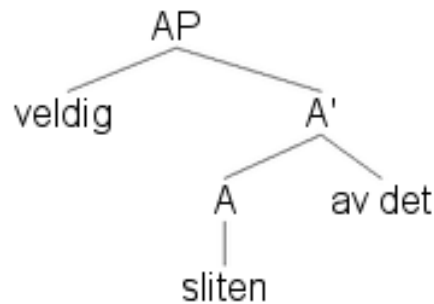
Det finnes flere varianter av X'-teorien. Felles for de fleste av disse er at de regner med at hver frase har en kjerne som projiserer opp til et frasenivå. Dette kalles endosentrisitet (Åfarli et al., 2003, s. 27) (se også for eksempel Adger 2003 og Radford 2006). I frasen *veldig sliten av det* er det *sliten* som er kjerne, og kategorien til denne vil projisere opp på frasenivået, og frasen blir dermed en AP – adjektivfrase. Kjernen er altså det sentrale elementet i frasen. Denne kan som oftest ikke utelates fra frasen, i motsetning til modifikatorene – som de andre elementene i frasen kalles. For eksempel blir **veldig av det* ugrammatisk, mens *veldig sliten* ikke blir det. Det er også kjernen som kongruerer dersom frasen må kongruere med et annet ledd, for eksempel i *de ble veldig slitne av det*. Åfarli et al. (2003) skriver at en kan regne med at det er et skille mellom modifikatorer som står som direkte utfyllinger til kjernen på den ene siden, og modifikatorer som er mer perifert knyttet til kjernen på den andre siden. Den første typen står som *spesifikator* eller *komplement* i projeksjonen til kjernen, mens den andre typen står som adjunkt til projeksjonen til kjernen (Åfarli et al., 2003, s. 28). En mye brukt versjon av X'-teorien regner med at det finnes tre nivå i alle frasetyper; X, X' og XP. En regner også med at frasestrukturen generelt har maksimalt to greiner på hvert frasenivå, altså at den er binær. En struktur vil se ut som i (2).

(2)

Hypotesen i generativ grammatikk er at alle fraser er bygd opp som denne strukturen (Åfarli et al., 2003, s. 30). Som eksempel på dette, kan vi sette opp en trestruktur med en frase fra eksemplet over: *veldig sliten av det*. Strukturen i (3), viser altså hvordan en frase vil se ut i X'-skjemaet. Den har en struktur der modifikatoren *ganske* står som spesifikator og modifikatoren *av det* står som komplement. Modifikatoren *ganske* står med andre ord i posisjonen <spes, AP>, og modifikatoren *av det* står i posisjonen <komp, AP>.

(3)

I denne oppgaven kommer jeg til å sette opp strukturer i pakt med X'-teorien både for å vise eksempler, og for å komme med forslag til eventuelle nye strukturer.

1.3 Oversikt over oppgaven

I tillegg til denne innledningen består oppgaven av tre kapitler og en avslutning. Kapittel 2 tar hovedsakelig for seg genus i norsk, men ser også kort på genus i andre språk, før det kommer et delkapittel som tar for seg analyse av genus. Her vil jeg presentere tre ulike måter å analysere genus på, basert på tre artikler som omhandler temaet. Til slutt i kapitlet setter jeg disse analysene opp mot hverandre, for å finne ut hvilken av dem jeg vil benytte meg av videre i oppgaven. Kapittel 3 tar for seg klassifikatorer i kinesisk. Etter å ha gjennomgått de to viktigste klassifikator typene, vil det også her komme et delkapittel hvor jeg kommer frem til en analyse for klassifikatorer. I kapittel 4, analysekapitlet, vil jeg benytte meg av de fleste av de strukturene jeg kom frem til i kapittel 2 og 3, for å sammenligne disse og dermed styrke eller svekke oppgavens hypotese. Jeg vil til slutt, i kapittel 5, komme med en konklusjon.

2 Genus

2.1 Genus i norsk

2.1.1 Inndeling i tre ulike genus

Genus, eller grammatisk kjønn, er et sentralt element i mange språk i verden. Noen språk har to eller tre genus, andre har flere, mens noen språk mangler det helt. I det norske språket finnes det tre ulike genus; hunkjønn (femininum), hankjønn (maskulinum) og intetkjønn (nøytrum). Inndelinga i genus på norsk bygger på grammatisk kjønn, og dette har opprinnelig en sammenheng med naturlig kjønn. I Faarlund, Vannebo og Lie (1997) står det at vi fremdeles har spor av dette forholdet i språket, og det viser seg ved at de fleste substantiv for mannlige vesen er maskulinum, og de for kvinnelige er femininum. Dette finnes det unntak til, og en vanlig type unntak er nøytrumssubstantiv (Faarlund, Vannebo, & Lie, 1997, s. 765).

Substantiv i norsk vil normalt høre til enten hankjønn, hunkjønn eller intetkjønn. I de aller fleste tilfeller kan man ikke se av formen på substantivet hvilket genus det har, men substantivets genus er bestemmende for formen på ord som står som adledd til substantivet, for eksempel adjektiv, og for den bestemte formen av selve substantivet. Eksempel på dette er *en stor bil* – *den store bilen* (maskulinum), *ei stor krukke* – *den store krukka* (feminin) og *et stort hus* – *det store huset* (nøytrum) (Faarlund et al., 1997, s. 150). Artiklene er de viktigste kjennetegnene på substantivets genus. De ubestemte artiklene har formene *en* i maskulinum, *ei* i femininum og *et* i nøytrum. På nynorsk blir disse determinativene *ein*, *ei* og *eit*. Den bestemte artikkelen er et suffiks som i entall har formen *–en* i maskulinum, *–a* i femininum og *–et* i nøytrum. Substantivene har, med utgangspunkt i disse variantene av den bestemte artikkelen, vært gruppert i en-ord, a-ord og et-ord. Possessive determinativ vil også ha ulik form avhengig av genus i det overordna substantivet: *Min bil* – *bilen min* (m), *mi krukke* – *krukka mi* (f) og *mitt hus* – *huset mitt* (n). I nynorsk har genus også et annet kjennetegn, og det er at maskuline ord gjerne blir vist med pronomenet *han*, feminine ord med pronomenet *ho* og nøytrumsord med pronomenet *det*: *Han treng ny lakk* (om bilen), *ho treng nye blomster* (om krukka) og *det treng å pussast opp* (om huset) (Faarlund et al., 1997, s. 150).

Genussystemet i bokmål og nynorsk er altså ikke helt likt. I tillegg til trekjønnsystemet, som er mer utbygd i nynorsk enn i bokmål, har bokmål også et tokjønnsystem. Innenfor dette systemet er det ingen markering av feminine ord, og vi får derfor bare en tosidig motsetning mellom et *genus commune* (felleskjønn), og nøytrum: *En liten bil – den lille bilen* og *en liten krukke – den lille krukken* er *genus commune*, mens *et lite bord – det lille bordet* er nøytrum. Det samme gjelder *min stol – stolen min* og *min hylle, hyllen min*, som er *genus commune*, og *mitt bord – bordet mitt*, som er nøytrum. Historisk sett bygger dette tokjønnsystemet på dansk, og det brukes, med noen modifikasjoner, i riksmål. Det kan også brukes i konservativt bokmål, mens radikalt bokmål bruker trekjønnsystemet. I bokmål kan en altså velge mellom to genussystemer (Faarlund et al., 1997, s. 150-151).

Når det gjelder ord som er innlånte i det norske språket, kan de enten beholde sitt opprinnelige genus, eller de kan få genus fra norsk, hvis de er lånt fra et språk uten genus, for eksempel engelsk. Genus ved lånord fester seg ofte sent, og flere faktorer virker inn på genusvalget. Ord som er direkte lånt fra språk med trekjønnsystem, som norsk, kan ha samme genus i norsk om det passer inn med det norske språkssystemet. Dette gjelder også for språk med tokjønnsystem. Lånord fra språk uten grammatisk genus kan få genus ut fra samsvar med hjemlige norske ord i form eller betydning (Faarlund et al., 1997, s. 158-159).

2.1.2 Genus etter betydning

I noen tilfeller er det samsvar mellom ordets form, og ordets genus. Et slikt samsvar finner vi først og fremst ved avledede substantiv, der det kan være samsvar mellom et bestemt suffiks, og ordets genus. Eksempler på dette kan være at verbalsubstantiver på *-er/-ar* er maskuline (*en slakter, ein ledar*), at verbalsubstantiver på *-ing* er feminine (*ei lesning, ei innføring*) og at substantiv på *-eri* er nøytrum (*et maleri, eit slakteri*) (Faarlund et al., 1997, s. 153). Verbalsubstantiv på bokmål er enten maskulinum eller femininum (*hoppingen/hoppinga*). Ord på *-ning* er som regel maskulinum (*tolkningen*), men noen ord kan også være femininum (*undervisningen/undervisninga*). På nynorsk er alle ord på *-ing* femininum (*hoppinga*). Av ordene på *-ning* er de fleste femininum (*undervisninga, tolkninga*), men en del er maskulinum (*bygningen, rivningen, rustningen*), og noen få kan være enten eller (*legningen/legninga*) (Faarlund et al., 1997, s. 98).

I en del tilfeller er det sammenfall mellom genus og naturlig kjønn. Dette skal vi senere se at ikke bare gjelder for norsk, men også for andre språk. Ved ord for mennesker, har vi ofte visse maskuline og feminine ord som samsvarer med naturlig kjønn. For eksempel er ord som *gutt, mann, bror, sønn, herre* og *brudgom* maskulinum, mens ord som *jente, kvinne, søster, datter* og *brud* er femininum. Ved enkelte ord er det imidlertid ikke et slikt samsvar. Sammensatte ord som *kvinnfolk* og *mannfolk*, er begge nøytrum når de brukes i ikke-kollektiv betydning. Ord som kan brukes om personer av begge kjønn, er som regel maskulinum: *Elev, kjæreste, forelder, venn*. Ved enkelte kallenavn som er dannet ved substantivering av adjektiv, kan ett og samme ord ha både en maskulinum og en femininumform, avhengig av om det refererer til en mannlig eller kvinnelig person, for eksempel *småen* og *vesla*. I disse marginale tilfellene kan vi altså finne genusbøying. Flere eksempler på dette er: *Gamlen – gamla* og *dummen – dumma* (Faarlund et al., 1997, s. 153-154). Når det gjelder andre levende vesener, forekommer det også egne maskuline og feminine ord som samsvarer med naturlig kjønn. Eksempler på dette er *hingst – hoppe, okse – ku, hane – høne, råne – purke*. For ord om vekster og livløse ting, er det som regel ingen synlig sammenheng mellom ordets betydning og ordets genus (Faarlund et al., 1997, s. 154, 156).

2.2 Genus i andre språk

Genus i norsk kan ligne på genus i flere andre språk, men det er også veldig ulikt fra en god del språk. En inndeling i genus kan bygge på biologisk kjønn, som i norsk, men det kan også ha et helt annet utgangspunkt. Man kan for eksempel dele opp genus i dyr, insekter, mennesker, døde ting og så videre, og noen språk mangler genus helt. Det er altså slik at genussystemene i ulike språk varierer veldig. I delkapittel 2.2.1 og 2.2.2 vil se nærmere på dette.

Et spørsmål som interesserer ikke-lingvister så vel som lingvister, er hvordan substantiv blir tildelt ulike genus. En bruker av et morsmål vil vite substantivets genus slik at han eller hun kan skape kongruens i språket. For de som ikke har dette språket som morsmål, vil kunnskapen om hvilke substantiv som hører til i de enkelte genuskategoriene, være veldig vanskelig å få tak på. Hvorfor er det da slik at en morsmålsbruker kan vite genuset til hvert enkelt substantiv? Et mulig svar er at morsmålsbrukeren må huske hvert enkelt substantivs genus. Hvis dette er løsningen, vil det involvere en høy grad av memorering. Det kan høres ut som en usannsynlig løsning, men i følge Corbett (1991) er dette en løsning mange lingvister er klare til å akseptere

(Corbett, 1991, s. 7). Corbett (1991) på sin side, kommer med tre ulike argumenter for at dette ikke er tilfellet:

First, native speakers typically make few or no mistakes in the use of gender; if the gender of every noun were remembered individually, we would expect more errors. Second, words borrowed from other languages acquire gender, which shows that there is a mechanism for assigning and not just remembering gender. And third, when presented with invented words, speakers give them a gender and they do so with a high degree of consistency. Thus native speakers have the ability to 'work out' the gender of a noun; models of this ability are called 'assignment systems'.
(Corbett, 1991, s. 7)

Det er altså, i følge Corbett (1991), slik at det finnes 'tilordningssystemer' for genus. Vi skal i delkapittel 2.2.1 og 2.2.2 se på to av disse, dyribal og tamil, for å blant annet se på hvor ulike de er fra norsk. Her er det viktig å tenke på at navnene på ulike genuskategorier varierer i stor grad. Mange språk bruker de samme navnene, men har ulike tilordningssystemer. For språk hvor termer som 'maskulinum' og 'femininum' er normalt, er det viktig å huske på at feminin genus i ett språk kan inneholde helt andre typer substantiv enn feminin genus i andre språk. For eksempel inkluderer ikke det feminine genuset i tamil inanimater, men det er mange av dem i feminin genus i fransk (Corbett, 1991, s. 10).

2.2.1 *Dyribal*

Det er lett for norskspråklige å tenke at genus bare er hankjønn, hunkjønn og intetkjønn, men ser vi på et annet språk, for eksempel *dyribal*, vil vi se at det finnes mange flere måter å tilordne genus på. Dyribal, et språk som blir brukt i Australia, nord-øst i Queensland, har for eksempel fire genuskategorier; I. *bayi*, II. *balan*, III. *balam* og IV. *bala*, og det kan ved første øyekast virke som om inndelingen er helt vilkårlig (Corbett, 1991, s. 15). Slik ser inndelingen ut:

Gender I (<i>bayi</i>)	Male humans, non-human animates
Gender II (<i>balan</i>)	Female humans, water, fire, fighting
Gender III (<i>balam</i>)	Non-flesh food
Gender IV (<i>bala</i>)	Residue

(Corbett, 1991, s. 16)

Dette språket er ikke av dem som skiller seg mest fra norsk, men det gir en innsikt i hvordan genus kan se ut i andre språk. I dyribal er det veldig spesifikt hva som er med i de ulike genuskategoriene, og som et eksempel på dette kan vi bruke kategori II. Denne kategorien består av ord som: Kvinner, hund, nebbdyr, pinnsvin, noen slanger, noen fisker, de fleste fugler,

ildflue, skorpion, gresshoppe, alt som er koblet til ild eller vann, sol og stjerner, noen spyd, noen tre, etc. De tre andre kategoriene er like spesifikke, men kategori III og IV inneholder færre ord (Corbett, 1991, s. 15).

Mange grupper av substantiv kan bli tilordnet ved hjelp av kriteriene i figuren over, men det er også mange unntak. De fleste av disse kan dekkes av tre prinsipper som går på assosiasjonen substantivene gir, og egenskapene de har. For eksempel vil substantiv som brukes om folk/ting som spiller en viktig rolle i tro og mytologi, ta genuset sitt fra sin mytologiske rolle. Et eksempel på dette er fugler, som er animat og skulle vært i genuskategori I. Disse er trodd å være ånder fra døde kvinnemennesker, og er derfor i genuskategori II. En annen tildeling går på at hvis et substantiv er sterkt konseptuelt knyttet til et annet substantiv, i en annen genuskategori, kan det bli tildelt det siste genuset. For eksempel er ordene 'fiskesnøre' og 'fiskespyd', som skulle hørt til genuskategori IV, kategorisert i genuskategori I fordi de assosieres med fisk. Substantiv kan også deles inn etter egenskaper, og disse er vanligvis "skadelighet" eller "fare". Som vi har sett er fisk i genuskategori I, men to *farlige* typer fisk er heller satt i genuskategori II. Ting som ansees å være farlige blir ofte plassert i genuskategori II, kanskje på grunn av deres assosiasjoner med ild og slåssing (Corbett, 1991, s. 16-17).

Disse prinsippene virker inn på de egentlige tilordningsreglene på interessante måter. Lys er assosiert med ild, altså er det genuskategori II, som stjernene. Man ville da forvente at solen og månen er i denne genuskategorien også, men i mytologien er månen ektemannen, altså i genuskategori I, til solen, som er i genuskategori II (Corbett, 1991, s. 17). Det kanskje viktigste poenget i tradisjonell dyribal, er altså at det er et semantisk tilordningssystem, men et som bare kan bli forstått med en referanse til verdenssynet til dets brukere (Corbett, 1991, s. 18).

2.2.2 Tamil

Tamil er et av de store dravidiske språkene, og det har ca. 50 millioner brukere, hovedsakelig i Tamil Nadu sør-øst i India. Man finner genus i de fleste dravidiske språkene, og substantivene blir delt inn i genuskategorier basert på meningsinnhold. De blir delt inn i rasjonelle og ikke-rasjonelle (nøytrum), og de rasjonelle blir delt inn i to grupper: Maskuline og feminine (Corbett, 1991, s. 8). Substantivene blir fordelt i disse genusene slik:

Criterion	Gender	Examples	Gloss
God or male human	Masculine (=male rational)	Aaṅ CivaN	Man Shiva
Goddess or female human	Feminine (=female rational)	Peṅ Kaati	Woman Kali
Other	Neuter (= non rational)	Maram Viitu	Tree House

(Corbett, 1991, s. 9)

Dette er et enkelt genussystem, og det har en høy grad av koherens. Gitt meningen av et substantiv, kan genuset bli bestemt uten å se på formen. Man kan for eksempel være sikker på at et substantiv som betegner en kvinne vil være feminint, og at et substantiv som er feminint, vil betegne en kvinne. Disse systemene blir noen ganger kalt for ”naturlige genussystem” (Corbett, 1991, s. 9). Det er veldig få unntak fra denne regelen. Ordene for ’sol’ og ’måne’ blir begge behandlet som maskulinum, sammen med andre himmellegemer. Dette er på grunn av at de også er navn på guder. Ord for ’barn’ er vanligvis nøytrum, men kan også bli maskulinum eller femininum – avhengig av om kjønnet på barnet er kjent eller ikke. Det er også rom for metaforisk bruk av genus; ordet ’elefant’ med maskulinum eller femininum genus vil referere til en mann eller en kvinne med ”elefant-like”-kvaliteter. Dyr kan bli behandlet som personer i fabler, men normalt er alle substantiv som refererer til dyr nøytrum – selv om det er bestemte ord for hankjønns- og hunkjønnsdyr (Corbett, 1991, s. 9).

Det som også er spesielt med disse genuskategoriene, er at de er rettet etter språkbrukerne sin kultur og/eller religion. De fleste som snakker dette språket er hinduer, og de har derfor mange guder og gudinner. I andre land, for eksempel Norge – eller hele Europa for den saks skyld, hadde det vært veldig uvanlig og tatt med guder og gudinner i kriteriene for genus, ettersom det i de fleste europeiske religioner bare finnes én gud. Slik kan man se at det ikke bare er de ulike språkene som påvirker genuskategoriene, men også kulturen der språkene blir brukt.

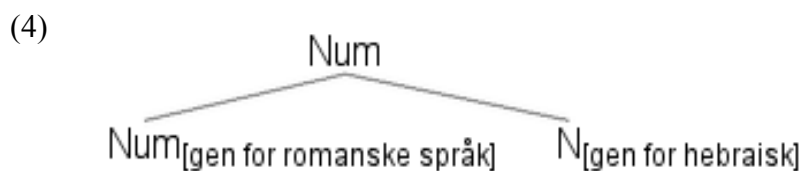
2.3 Analyse av genus

Genus er en grammatisk kategori, på linje med numerus og definit. Derfor er det også slik at genus må være med i en analyse av nominalfrasen. Det finnes flere måter å analysere genus på. Noen mener at genus er representert på ulike plasser i den eksisterende frasestrukturen, mens andre mener at genus er representert i en egen genus-projeksjon. Jeg skal her ta for meg tre ulike analyser, og jeg vil begynne med Ritter (1993), som mener at genus kan være plassert på ulike plasser i strukturen. Deretter vil jeg gå videre til Kramer (2014) sin analyse, som går ut

på at genus ligger som trekk på *n*. Hva *n* er, vil jeg komme inn på i delkapittel 2.3.2. Til slutt vil jeg se på analysen til Nygård og Åfarli (2013), som går ut på at genus har en egen Genprojeksjon. Her vil jeg også benytte Picallo (2008), som også går inn for en egen genusprojeksjon.

2.3.1 Genus på ulike plasser i strukturen

Ritter (1993) argumenterer for at numerus er kjerne for en funksjonell kategori (NumP), men at genus er et trekk som er realisert på en av de eksisterende syntaktiske kjernene til substantivfrasen, og at valget av den syntaktiske kjernen som inneholder genus-spesifikasjonen, er gjenstand for lingvistisk variasjon. Hun bruker tre eksempler på forskjeller mellom ulike romanske språk og hebraisk, hvor hebraisk har genus på N, og de romanske språkene har genus på Num, for å sannsynliggjøre påstanden. Evidensene hun legger frem vil vise at en projeksjon kun for genus ikke bare er unødvendig, men også uønsket, i følge henne selv (Ritter, 1993, s. 795). (4) viser hvordan genus kan være representert i Ritters analyse.

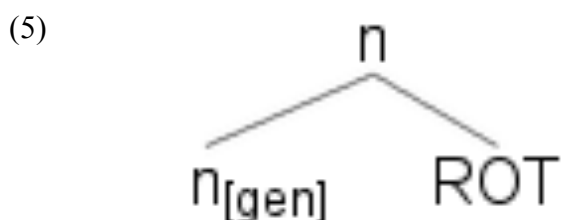
I både de romanske språkene og i hebraisk er det å kunne et substantiv også å kunne dets genus. Ritter antar derfor at genus må være "recorded in the lexical representation of nouns for both types of languages" (Ritter, 1993, s. 795), altså iboende i hvert enkelt substantiv. Hypotesen om at genus er et trekk på N i hebraisk, men et trekk på Num i de romanske språkene, får støtte fra analysen om uregelmessige flertallsbøyinger i de romanske språkene. Empirien indikerer at hebraisk flertall er underliggende spesifisert kun for numerus, mens de romanske språkenes flertallsaffikser er spesifisert for både numerus og genus (Ritter, 1993, s. 798). Samme hypotese leder også til en prediksjon om at genus kan komme frem i ulike posisjoner i hvert tilfelle. Man kan forvente at genusmarkering alltid vil bli gjort synlig på kjernenominalet i hebraisk, og at det skulle komme til syne i den samme posisjonen som numerusmarkeringen, men ikke nødvendigvis på samme posisjon som substantivet, i de romanske språkene. Det er, i følge Ritter, ikke i noen av tilfellene en distinkt genusprojeksjon (Ritter, 1993, s. 799).

Ritter (1993) ser kun på genus som et trekk, mens andre vil også se på det som en funksjonell projeksjon. I verken hebraisk eller i de romanske språkene er det en distinkt genusprojeksjon, i følge Ritter (1993). Denne analysen foreslår altså at det ikke er noe en-til-en-forhold mellom grammatiske trekk og funksjonelle kategorier, og at innholdet i de funksjonelle kategoriene i et gitt språk kan bestemmes fra en utredning av dets bøyningsmorfem (Ritter, 1993, s. 802).

2.3.2 *Genus som trekk på n*

Kramer (2014) argumenterer for at genus ligger som et trekk på *n*, der *n* er en ordklassekategoriseringskjerne som sammen med en rot danner en substantivstamme. Hun skriver at genustrekket kan deles inn i to typer; naturlig kjønn og grammatisk kjønn. Forskjellen på disse ligger i ordene. Naturlig kjønn blir også kalt biologisk kjønn eller *sex* på engelsk, og betyr for eksempel at ord for ei ku har feminin genus nettopp fordi den er hunkjønn, og ord for en okse har maskulin genus fordi den er hankjønn. På den andre siden er grammatisk kjønn mer vilkårlig, og denne typen kjønn assosieres mer med inanimater. Morfosyntaktiske analyser som adresserer begge aspektene av kjønn er relativt sjeldne, og de reduserer, eller eliminerer, ofte betydningen av naturlig kjønn. I artikkelen vil Kramer (2014) argumentere for en ny analyse for forholdet mellom grammatisk og naturlig kjønn ved å bruke data fra språket *amharisk* (Kramer, 2014, s. 1).

Motsetningen mellom naturlig kjønn og grammatisk kjønn reiser flere spørsmål. Hvordan kan de samme morfologiske virkemidlene uttrykke begge typene kjønn? Skiller de to typene seg i trekk eller i syntaktisk posisjon? Siden det samme trekket er på *n* for alle typer kjønn, blir naturlig og grammatisk kjønn realisert ved hjelp av de samme morfologiske eksponentene. Kramer (2014) vil demonstrere hvordan det amhariske genussystemet hviler på naturlig kjønn, og hvordan det derfor er vanskelig for tidligere analyser å gjøre rede for. På grunn av dette foreslår hun at trekkene til både naturlig og grammatisk kjønn er lokalisert på *n* (Kramer, 2014, s. 2). Trestrukturen til en slik analyse vil se ut som i (5).

Jeg vil ikke gå inn på argumentasjonen til Kramer, og jeg henviser til artikkelen hennes for videre utdyping. Som en oppsummering kan vi si at Kramer (2014) presenterer en ny, ikke-leksikalsk tilnærming til morfosyntaksen til genus, som tar i beregning det amhariske språket, og som unngår noen av vanskelighetene med foregående analyser. I en slik ikke-leksikalsk tilnærming, vil genus bli syntaktisk lagt til på substantivet som et trekk på en syntaktisk projeksjon, nemlig *n* (Kramer, 2014, s. 5).

2.3.3 *Genus som egen projeksjon*

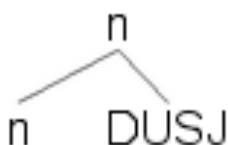
Den siste analysen vi skal se på, innebærer at genus er en egen projeksjon, GenP, på lik linje med for eksempel NumP. Det er denne analysen jeg vil benytte meg av videre, ettersom den fortøner seg som mest fruktbar i sammenligning med klassifikatorer (se kapittel 3). To artikler som går inn for denne analysen er Nygård og Åfarli (2013) og Picallo (2008). Førstnevnte skriver at dersom man sammenligner genus med andre bøyingskategorier med relevans for substantivet – numerus og definitiv, er disse veldig ulike. Numerus og definitiv varierer typisk fra én forekomst av et substantiv til en annen, for eksempel *en kopp, mange kopper, koppen, alle koppene*, mens genus ser ut til å være en fast, invariant egenskap ved substantivet, for eksempel *en kopp, *et kopp, *ei kopp*. På grunn av denne ulikheten, skriver Nygård og Åfarli (2013), er det mange formelle analyser av nominalfrasen som regner med at numerus og definitiv er syntaktisk tilordnet, mens genus er inherent, altså iboende, i hvert enkelt substantiv (Nygård & Åfarli, 2013, s. 1). Ritter (1993) er en av disse (se delkapittel 2.3.1). Hun skriver at ”Since part of knowing a noun is knowing its gender [...], I assume that gender must be recorded in the lexical representation of nouns [...]” (Ritter, 1993, s. 795). Nygård og Åfarli (2013) på den andre siden, er enig med Picallo (2008) i at genus er en egenskap som blir syntaktisk tilordnet, på linje med numerus og definitiv.

For å underbygge denne analysen, bruker Picallo (2008) romanske språk, mens Nygård og Åfarli (2013) bruker amerikanorsk. Sistnevnte bruker nettopp denne varieteten fordi den ofte inneholder språkblanding, der blant annet engelske substantiv blir lånt inn i amerikanorsken. På grunn av dette vil man få inn substantiv fra et språk som ikke har genus, altså engelsk, i et språk med genus på alle substantiv, som i norsk. Dette tilsier at de engelske substantivene må tilordne genus når de kommer inn i det norske genussystemet. I følge Nygård og Åfarli (2013) er det to måter å gjøre dette på. Enten kan substantivet få et ”inaktivt” default-genus på grunn av at det er lånt, slik at alle lånte substantiv får samme genus, eller substantivet kan få et bestemt

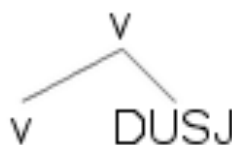
”aktivt” genus på en systematisk og regelstyrt måte (Nygård & Åfarli, 2013, s. 2). Det Nygård og Åfarli finner ut, er at de engelske substantivene som blir lånt inn i amerikanorsk, får ulike genus på en systematisk og regelstyrt måte. Man kan derfor tenke seg at det finnes spesifikke genustilordningsregler som gjør at disse substantivene får genus (Nygård & Åfarli, 2013, s. 2-3).

Nygård og Åfarli (2013) bruker ”rot-teori” for å underbygge at genus er syntaktisk tilordnet (se for eksempel Levinson 2007 og Embick og Noyer 2007 for nærmere utdyping av rot-teorien). Rot-teorien sier at alle grammatiske egenskaper ved substantivet er syntaktisk tilordnet. Dette er motivert ved at mange røtter kan være både substantiv og verb, for eksempel *en dusj, dusj deg!; et kjø, kjø bil!*, men bare substantivene har genus. Dette betyr at genus må bli tilordnet etter at roten har blitt til et substantiv. Danningen av substantiv skjer via syntaktisk ordklassetilordning, som vil si at ordklassekategorien, i likhet med genus, også er tilordnet syntaktisk (Nygård & Åfarli, 2013, s. 3). Se på trestrukturene i (6) og (7).

(6)

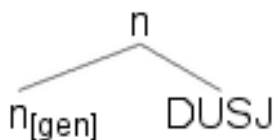

(7)

Her er det en substantivstamme og en verbstamme, hvor ”DUSJ” er rot i begge. Det rot-teorien sier, er at genus ikke kan ligge på DUSJ, og at det minste som kan ha genus er stammen, jfr. (8).

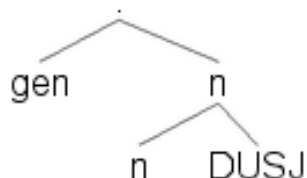
(8)

Dette kan forklares med at hvis genus blir tildelt på rota, vil det si at rota får genus. Dette kan ikke stemme, ettersom verb ikke har genus. Derfor må genus tildeles etter at rota har blitt substantiv, altså på stammen. En annen grunn til at genus ikke kan ligge på rota, finner vi i amerikanorsk. Hvis vi ser på substantivet *field-a*, hentet fra Riksem (2015), kan vi se at dette er et engelsk substantiv, *field*, med det norske affikset *-a* som endelse. Her er *field* stammen, og *-a* er her markør for blant annet genus, som ikke finnes i det engelske språket. Genus må

derfor ligge utenfor stammen, ettersom engelske substantiv mangler genus, og substantivstammer er det minste som blir lånt på denne måten. Genus er altså, i motsetning til hva Kramer (2014) mener, ikke en del av substantivstammen, ettersom det ikke tildeles i stammen men utenfor stammen, se (9).

(9)

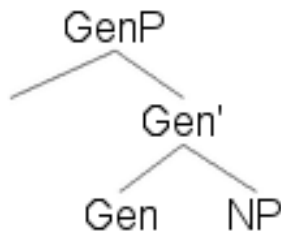

Analysen Nygård og Åfarli (2013) foreslår, er en analyse der genus er syntaktisk tilordnet på linje med numerus og definitiv. Problemet i en slik analyse er hvorfor genustilordning ikke er like fleksibel som tilordning av numerus og definitiv. Det er ikke slik at hvilket som helst substantiv kan ha hvilket som helst genus, slik det kan ha både singular eller plural numerus, eller være både definitiv eller indefinitiv. Hvorfor kan ikke for eksempel substantivet *student* (m) ha variert genus, slik at det med feminin bøyning er snakk om en kvinnelig student, med maskulin bøyning er snakk om en mannlig student, og med nøytrumsbøyning er snakk om en student med ukjent biologisk kjønn, slik som i for eksempel amharisk (se delkapittel 2.3.2)?

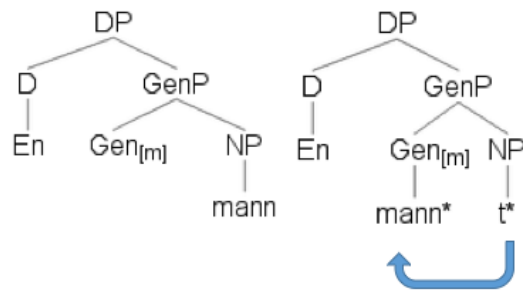
Analysen til Picallo (2008) og analysen til Nygård og Åfarli (2013) er temmelig like. Begge mener at mens for eksempel numerus er svært fleksibelt, er genus fiksert for hvert enkelt substantiv (Nygård & Åfarli, 2013, s. 6). På grunn av dette, kan det virke som at morfologisk genus er inherent i substantivet, men det er egentlig den konseptuelle genusegenskapen som er inherent, og ikke det grammatiske genustrekket. Dette betyr at genusegenskapen har opphav i konseptuelle egenskaper som man kan si er inherent i semantikken til substantivet, og som synes godt hvis substantivet viser til "ting" med naturlig kjønn. Substantiv får da som regel tilordnet genustrekk grammatisk, på basis av det naturlige kjønn til tingen substantivet viser til, for eksempel "ei ku" og "en okse". Påstanden om at hvert enkelt substantiv har en inherent genusegenskap er dermed ikke helt feil, men dette er kun sant når man ser på det fra den ikke-lingvistiske logiske/konseptuelle siden. Ser man det fra den lingvistiske eller morfologiske siden, er genus en tilordnet egenskap, ikke en inherent egenskap (Nygård & Åfarli, 2013, s. 7).

En trestruktur ville da sett ut som i (10).¹

(10)

(11)

Her kan vi se at genus har fått en egen projeksjon, GenP, der genustrekket først er uvaluert (*u*), men der det blir valuert som *m*, *f* eller *n* avhengig av den konseptuelle ”genusegenskapen” til substantivet, vist som *m* i det første treet i (11). Substantivet vil deretter flytte opp til Gen og få grammatisk genus der, som i (11), vist i en forenklet struktur uten X’-nivået.

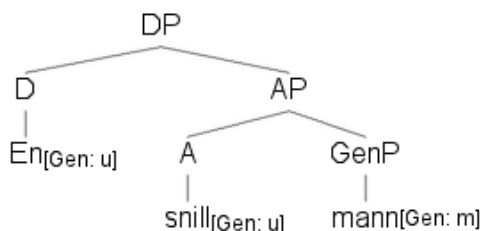
Men dette forklarer ikke hvordan ”frittstående” ord som adjektiv og determinativ får genus. Dette kan forklares via C-kommando og *probe-goal*-mekanismen, eller det vi kan kalle *sonde-mål*-mekanismen på norsk. La oss tenke på hva som skjer i en helt vanlig CP-TP-VP-struktur når verbet får tempus. Verbet flytter opp til T-posisjonen og får, for eksempel, trekket [+pres]. Dette vil ikke være mulig for et adjektiv eller et determinativ, siden det ikke finnes noen plasser å flytte til for å få genus. Selv med en egen genusprojeksjon, hvor substantivet kan flytte oppover for å få genus gjennom c-kommando, vil dette skape problemer for, for eksempel, adjektiv og artikkel. De kan ikke, som substantivet, flytte oppover for å få trekket, og som kjent må det være kongruens i en setning i norsk. Det får man ikke uten at alle ordene i en setning eller en frase får samme genus. Det er her *probe-goal*-mekanismen kommer inn. Det er denne mekanismen som skal gi genus til adjektiv og andre ord som står lenger oppe i trestrukturen enn en eventuell genusprojeksjon. Radford (2006) skriver blant annet dette om *probe-goal*-mekanismen:

- When an active probe (like T) agrees with one or more active goals in its local domain
- (i) the unvalued (person/number) ϕ -features on the probe will be valued (i.e. assigned a value which is a copy of that on the goal/s)
 - (ii) the unvalued case feature/s on the goal/s will be valued (i.e. assigned a value dependent on the nature of the probe – e.g. nominative if the probe is finite T)
- (Radford, 2006, s. 184)

¹ Jeg vil bruke strukturene i (10) og (11) inntil videre. Disse vil bli justert i kapittel 4.

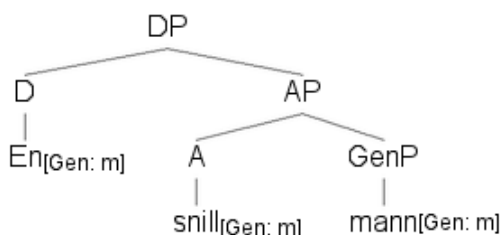
Dette betyr at adjektivet *snill* i (12), får trekket *maskulinum* fra substantivet *mann*, eller for å være nøyaktig, fra det valuerte trekket for grammatisk genus i Gen-kjernen.

(12)

Det virker slik at et uvaluert genustrekk [Gen: u] i A og D leter etter et valuert genustrekk, for eksempel [Gen: m]. Når det finner et valuert genustrekk, i GenP, vil det ta med seg dette genustrekket, og dermed blir genustrekket i A og D valuert. Det er på denne måten man må konkludere med at frasen får kongruens, ettersom grammatikken ikke tillater flytting nedover i treet. Den uvaluerte proben, eller sonden, leter etter det valuerte målet for å bli valuert. Substantivet vil få genus via flytting til Gen, og etter at det har fått det, vil de øvrige delene av frasen, i dette tilfellet artikkelen og adjektivet, kunne få genus fra substantivet gjennom *probe-goal*-mekanismen, slik at vi får samsvar mellom alle delene i frasen, se (13).

(13)

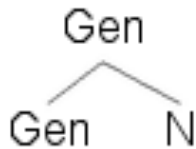

2.3.4 *GenP* eller *Gen*?

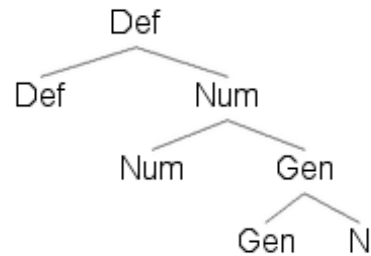
I dette delkapitlet vil jeg foreslå en alternativ struktur til den i (10) over. Den er en frasestruktur med spesifikatorposisjon, og inneholder alle de tre nivåene en frasestruktur har; GenP, Gen' og Gen. Den nye strukturen vil bli noe annerledes, ettersom genus, og numerus, er egenskaper til den interne strukturen til ord, og ikke til fraser. Dette vil si at genusstrukturen ikke har behov for P-en, og GenP vil dermed forsvinne. Det samme gjør Gen', og vi får en frasestruktur der

visse kategorier ikke projiserer opp til frasenivået, de forblir på ordnivået. I resten av oppgaven vil jeg forenkle dette, og kalle slike strukturer for ”kjernestrukturer”. Da blir strukturen seende ut som i (14). Her kan vi se at 'P' i 'GenP' er fjernet, og at strukturen går direkte fra Gen til en ny Gen. På samme måte vil også Def og Num settes opp slik, ettersom de heller ikke inneholder spesifikatorer, se (15).

(14)

(15)

I neste kapittel vil jeg ta for meg klassifikatorer i kinesisk. Jeg vil presentere disse, og komme med eksempler på ulike typer klassifikatorer. Deretter vil jeg komme med forslag til hvordan klassifikatorer kan analyseres i en syntaktisk trestruktur, på samme måte som jeg har gjort med genus i dette kapitlet. Strukturene jeg kommer frem til, vil så benyttes til sammenligningen av genus og klassifikatorer i kapittel 4.

3 Klassifikatorer

3.1 Klassifikatorer i kinesisk

Som nevnt i forrige kapittel, finnes det en del språk som mangler det genussystemet vi har i for eksempel norsk. Et eksempel på et slikt språk er kinesisk. Det kinesiske språket har derimot klassifikatorer, som vi ikke har i norsk. Kort fortalt er dette en type småord eller partikler som blir satt foran hvert enkelt substantiv, og det forteller hvilken type substantiv det er snakk om. Er det for eksempel en bok, vil man bruke klassifikatoren som viser at dette er en type ”innbundet materiale”, men er det en rose, vil man bruke klassifikatoren for blomster. Foreløpig minner ikke dette så mye om genus, i alle fall ikke norsk genus, men dette skal jeg komme tilbake til.

Norman (1988) skriver at bruken av klassifikatorer er et av de mest karakteristiske trekkene ved moderne kinesisk. I klassisk kinesisk var bruken av klassifikatorer heller unntaket enn regelen, og før Han-dynastiet fant man tallord og demonstrativ rett foran substantivene de stod til, for eksempel: *sān rén* – ’tre mennesker’. I de sjeldne tilfellene hvor en klassifikator ble brukt, ble de plassert sammen med tallordet etter substantivet, for eksempel: *mǎ sān-pǐ* - ’hest tre-CL’. Selv om starten på bruken av klassifikatorer med tallord allerede finnes på denne tiden, starter ikke den utbredte bruken av det før under Han-dynastiet (Norman, 1988, s. 115). Noen av de klassifikatorene som oftest ble brukt – og også fortsatt blir brukt, blir kommentert kort her.

1. *gè*. Dette er den mest brukte klassifikatoren i det moderne standardspråket. Den opprinnelige betydningen var ”bambus-stilk”, men før den senere klassiske perioden oppstår det som en generell klassifikator som blir brukt med substantiv fra mange ulike semantiske kategorier. Senere blir det enda mer utbredt, og det kan bli funnet i forbindelse med substantivet *rén*, ’menneske/person’, og andre substantiv som refererer til mennesker (Norman, 1988, s. 115).
2. *tóu*. Denne klassifikatoren, som betyr ’hode’, blir mest brukt til å referere til ting som har hoder, spesielt dyr: *tóngshòu yì-tóu* – ’bronse-dyr ett-CL/hode’, ’et bronsedyr’; *dú shí-tóu* – ’kalv ti-CL/hode, ’ti kalver’. I moderne kinesisk blir *tóu* som klassifikator mest brukt om husdyr, men i tidligere perioder kunne det blant annet referere til ville dyr,

fugler, insekter og fisker: *hǔ sān-tóu* – 'tre tigere', *yú shìèr-tóu* – 'tolv fisker' (Norman, 1988, s. 115-116).

3. *běn*. Denne klassifikatoren betydde opprinnelige 'rot, stamme'. I den tidlige bruken av *běn* som klassifikator refererte det til planter av ulike typer: *wǔshí-běn cōng* – 'femti-CL løker', 'femti løkplanter'. Senere forekommer det som en klassifikator for bøker. Det er den eneste bruken av *běn* som har blitt med inn i det moderne kinesiske språket (Norman, 1988, s. 116).
4. *tiáo*. Fra den opprinnelige betydningen 'gren', ble *tiáo* brukt som en klassifikator for lange, tynne, gren-lignende objekter: *yì-tiáo shéng* 'et tau' (Norman, 1988, s. 116).
5. *zhī*. Dette er et av de få ordene som synes å ha vært klassifikator fra starten av. Etter Han-dynastiet oppstår det ofte som en klassifikator for fugler: *jī yì-zhī* – 'én kylling'. Fra dens betydning 'singel', som motsetningen til 'par', blir det også brukt til å referere til en av de tingene som ofte opptrer i par: *yángtǔ yì-zhī* – 'én fot av får'. I det moderne standardspråket er *zhī* en av de mest vanlige klassifikatorene. Det blir vanligvis funnet i mange av de samme bruksområdene som i de tidligere periodene (Norman, 1988, s. 116).

Det finnes tre ulike typer klassifikatorer: Telle-klassifikatorer (*count-classifiers*), masse-klassifikatorer (*mass-classifiers*) og verbale klassifikatorer (*verbal classifiers*). Telle-klassifikatorer og masse-klassifikatorer er de to vanligste, og telle-klassifikatoren er den som ligner mest på genus. I de neste avsnittene vil jeg gå gjennom de to vanligste klassifikatortypene, og forklare hvorfor disse kan sammenlignes med genus. Verbale klassifikatorer vil ikke bli gjennomgått her, da de ikke er relevant for genus. Til slutt vil jeg se på frasestrukturen til klassifikatorene.

3.1.1 Telle-klassifikatorer og masse-klassifikatorer

Telle-klassifikatorer kan bare bli brukt meningsfylt med tellbare substantiv, for eksempel "ei bok", mens masse-klassifikatorer blir brukt med ikke tellbare substantiv, for eksempel "ei eske med bøker". Bøkene blir altså sett på som en udifferensiert masse, og blir ikke individualiserte i esken. Et annet eksempel er ordet "boks". Klassifikatoren for boks er *hé*, og kan brukes til å betegne bokser med ulike objekter, for eksempel bøker, og det kan brukes selv om objektene som er i boksene ville blitt satt sammen med sine egne telle-klassifikatorer hvis de hadde blitt telt som individuelle objekter, og ikke i en boks. I følge Cheng og Sybesma (2008) er dette

grunnen til at disse ordene blir kalt ”klassifikatorer”, ettersom det er nettopp det de gjør; de klassifiserer ulike ord – setter dem i ulike klasser (Cheng & Sybesma, 2008, s. 273). Et eksempel: En masse-klassifikator som *hé* (boks) kan brukes til å betegne bokser med lyspærer (yì *hé* dēngpào → En boks med lyspærer) eller bøker (yì *hé* jiàocái → En boks med lærebøker). Hvert av disse substantivene ville brukt en ulik telle-klassifikator når de blir telt separat: yì *zhǎn* dēngpào → En lyspære, yì *běn* jiàocái → En lærebok (Cheng & Sybesma, 2008, s. 273).

Telle-klassifikatorer har ingen direkte norsk oversettelse, men det kan masse-klassifikatorene ha. Fraser med telle-klassifikatorer som ”yì *ge* rén” (en-*KL* person → KL = klassifikator) kan bare bli oversatt som ”en person” eller ”én person”. De frasene som har masse-klassifikatorer derimot, for eksempel ”yì *qún* rén” (en-*gruppe* person), kan bli oversatt som ”en gruppe personer”. Av dette kan vi se at det er telle-klassifikatorene som er mest like genus. Masse-klassifikatorer er ord som man også har i norsk og i andre språk, for eksempel ”gruppe”, ”bolle”, ”eske” og så videre, og telle-klassifikatorer ord som sier noe om hva substantivet viser til. De forteller hvilken type ting det er, og det er disse ordene kinesere bruker i stedet for genus.

Her er det viktig å huske at genus kan være mye mer enn bare maskulinum, femininum og nøytrum. Mens en nordmann kanskje ikke ville sett sammenhengen mellom genus og telle-klassifikatorer her, kan det hende en bruker av dyribal ville sett det ganske raskt (se delkapittel 2.2.1). Dette er på grunn av at de som snakker dyribal, har genuskategorier som er mye mer spesifikke enn de norske. For eksempel har de en genuskategori som omfatter ild. Dette genuset for ild kan altså substantivet ”bål” ha, mens de i kinesisk ville brukt en klassifikator for ”ild” og satt denne inn før substantivet ”bål” for å vise at dette er en type ild. Det samme kan man si for genuskategori III i dyribal, som er en kategori for mat som ikke er kjøtt. En bruker av dyribal vil da se at ”banan” hører til denne kategorien, og på samme måte kan man tenke seg at en bruker av kinesisk vil kunne bruke en klassifikator for mat som ikke er kjøtt, eller en klassifikator for frukt, og at denne blir satt inn foran substantivet for å vise at det er nettopp denne typen mat det er snakk om. De to språkene har begge en måte å kategorisere substantivene sine på, og selv om det ikke blir gjort på samme måte, er denne kategoriseringen veldig lik.

3.2 Analyse av klassifikatorer

I dette delkapitlet vil jeg gå inn på hvordan frasestrukturen til klassifikatorer ser ut. For å finne ut av dette, vil jeg som nevnt bruke Cheng og Sybesma (2008). Denne artikkelen omhandler bruken av klassifikatorer i fire ulike varianter av kinesisk: mandarin, wu, min og kantonesisk, men jeg velger å ikke legge mye vekt på det. Jeg vil se mindre på forskjellen mellom de ulike variantene, og mer på hvordan klassifikatorene fungerer. Jeg starter med å se på klassifikatorer i sammenheng med numerus.

3.2.1 *Klassifikatorer og numerus*

Cheng og Sybesma (2008) mener at telle-klassifikatorer og tallord har tilsvarende funksjoner i morfologien. De er begge en markør for tall. Derfor kan man si at siden tallord er syntaktisk representert i frasestrukturer, må også telle-klassifikatorene være det. De må bli syntaktisk synlige. Denne ”telle-markøren” kan bli realisert på ulike måter: I noen språk fungerer tallordene som markør, og i andre språk er det telle-klassifikatorene som gjør det (Cheng & Sybesma, 2008, s. 274). Det er ikke sjelden at tallord og telle-klassifikatorer blir sammenlignet. Det er en tendens til at språk som ikke har grammatisk numerus, tar i bruk klassifikatorer. I følge Cheng og Sybesma (2008, s. 274) foreslår Peyraube (1997) at utviklingen av telle-klassifikatorer i kinesisk er knyttet til et tap av en flertalls-markør.

Det er også flere indikasjoner på at klassifikatorer har noe å gjøre med numerus. I for eksempel kantonesisk er det klassifikatoren som bestemmer om det er snakk om pluralis eller singularis (Cheng & Sybesma, 2008). For eksempel:

Bun	syu
<i>CL/volum</i>	<i>bok</i>
'Boken'	

Di	syu
<i>CL/pluralis</i>	<i>bok</i>
'Bøkene'	

Alle kinesiske språk har en generell klassifikator for ubestemt flertall. Den samme formen blir altså brukt for alle substantiv – både masse-substantiv og telle-substantiv. I det kantonesiske eksemplet over, kan vi se at den kanoniske klassifikatoren *bun*, 'volum', signaliserer singularis,

mens *di* markerer flertall (Cheng & Sybesma, 2008, s. 275). Mandarin fungerer på samme måte når det gjelder ubestemte nominalfraser:

Wo xiang mai ben shu
Jeg vil kjøpe CL/volum bok
'Jeg vil kjøpe en bok'

Wo xiang mai xie shu
Jeg vil kjøpe CL/volum bok
'Jeg vil kjøpe bøker'

Den eneste forskjellen mellom disse setningene er valget av klassifikator. Dette er med på å underbygge at klassifikatoren er elementet som viser numerus i kinesisk (Cheng & Sybesma, 2008, s. 275).

3.2.2 Frasestrukturen til nominalfrasen

I dette delkapitlet vil fokuset skifte litt fra bare kinesisk, til å ligge på strukturen til nominalfrasen mer generelt. Dette er blant annet på grunn av at klassifikatorer og determinatorer har lignende funksjoner. Noen observasjoner en kan merke seg når en ser på dette, er at i alle språkene i verden er bestemthet og numerus uttrykt i det nominale domenet, hvis språket inneholder kategorien determinativ. Alle språk har måter å skille mellom definitiv og indefinitiv, og de kan skille mellom singularis og pluralis (Cheng & Sybesma, 2008, s. 276-277).

La oss se på determinativer i fransk og engelsk, og determinativene i disse språkene: *the*, *a* og *Ø* i engelsk, *le*, *la*, *les* og *des* i fransk. I engelsk er det determinativen *the* som signaliserer bestemthet, og dette skjer i både flertalls- og entallsfraser. Vi får altså ikke noe informasjon om numerus ved hjelp av *the*. I engelske bestemte fraser er numerus markert på N. Det er *a* som signaliserer ubestemthet, men også singular. Flertall ubestemt har ikke en synlig determinativ i engelsk (Cheng & Sybesma, 2008, s. 278). I fransk er det determinativen som viser både numerus og bestemthet. For eksempel høres *garçon* og *garçons* helt likt ut både for singular og plural. Bestemthet er vist på determinativen. Det er *le* for maskulinum og *la* for femininum, som signaliserer singular i fransk, akkurat som *a* i engelsk. *Les* signaliserer flertall (Cheng & Sybesma, 2008, s. 278). I språk som fransk blir genus uttrykt gjennom determinativene.

Determinativen i fransk uttrykker altså bestemthet, numerus og genus. I engelsk har determinativen en utpekende funksjon, men den uttrykker bare (u)bestemthet. Den uttrykker ikke numerus og genus, og genus spiller heller ingen rolle i engelsk. Numerus i engelsk er uttrykt på substantivet (Cheng & Sybesma, 2008, s. 278-279).

Hvis vi ser på kantonesisk, og sammenligner det med fransk og engelsk, viser det seg at i kinesisk har klassifikatoren mye av den utpekende funksjonen som determinativen har i andre språk. Eksempel fra kantonesisk:

Bun	syu;	di	syu
CL/volume	book;	CL/pl	book
'the/a book; the/ø books'			

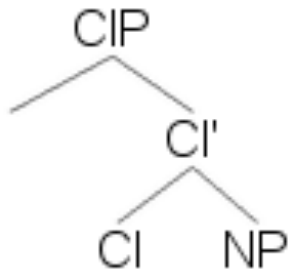
Yat-bun	syu;	syu
one-CL/volume	book;	book
'a book; books'		

Go	jan;	zek	gau
CL	person;	CL	dog
'a/the person; a/the dog'			

Til slutt viser også eksemplene tydelig at klassifikatoren er posisjonen for numerus, så vel som klassifisering. Det er altså slik at alle de funksjonene determinativen tar seg av i fransk, blir utført av klassifikatoren i kantonesisk: bestemthet, numerus, substantiv-klassifikasjon, subordningering og en utpekende funksjon. Dette leder til en konklusjon om at klassifikatoren er kjerne i en egen projeksjon, CIP, som kan sammenlignes med DP i språk som engelsk og fransk (Cheng & Sybesma, 2008, s. 279).

I språk som har determinativer, ligger altså den demonstrative/påpekende funksjonen i D, mens i kinesisk, i alle fall i kantonesisk, kan vi konkludere med at denne funksjonen ligger i klassifikatoren. Klassifikatoren kan altså analyseres som kjerne i en egen projeksjon, CIP (Cheng & Sybesma, 2008, s. 280). Dette kan framstilles som i (16).

(16)

Dette er, i følge Cheng og Sybesma (2008), den strukturen vi finner i alle de kinesiske språkene/dialektene som er diskutert i artikkelen (Cheng & Sybesma, 2008, s. 280), og det er denne strukturen for klassifikatorer jeg vil benytte meg av i sammenligningen med genus.

I dette delkapitlet har jeg sett på frasestrukturen til klassifikatorer, og kommet frem til en struktur som ikke er helt ulik de strukturene jeg kom frem til for genus i delkapittel 2.3.3 og 2.3.4. I neste kapittel, analysekapitlet, vil jeg gjennomgå alle strukturmulighetene jeg har sett på i både grenuskapitlet og klassifikatorkapitlet, og deretter sammenligne disse for å styrke eller svekke hypotesen jeg presenterte i innledningen, *Klassifikatorer og genus er parallelle, både semantisk og strukturelt*, før jeg kommer med en konklusjon på oppgaven i kapittel 5.

4 Analyse

I dette kapitlet vil jeg sammenligne genus og klassifikatorer, blant annet ved å se på trestrukturene til dem begge, og prøve å komme frem til en konklusjon om hvorvidt de har den samme strukturen, eller om dette ikke er tilfellet. I de tidligere kapitlene har jeg tatt for meg genus og klassifikatorer hver for seg. Jeg har sett relativt grundig på den norske genustilordningen, og også tatt for meg tilordningssystemer for andre språk. Det viser seg at genus kan tilordnes på mange ulike måter, både ved bruk av grammatisk og biologisk kjønn og også ved å trekke inn religion og kultur. Det har også vist seg at det finnes en del språk som ikke har genus i det hele tatt, og her kommer klassifikatorene inn. I det språket jeg har valgt, kinesisk, brukes det klassifikatorer i stedet for genus, og i kapittel 3 så jeg på nettopp disse. Som vi har sett, finnes det flere ulike typer klassifikatorer, men jeg valgte å fokusere kun på masse-klassifikatorer og telle-klassifikatorer, ettersom det er disse to som lar seg sammenligne med genus. Det viste seg at hvis man følger en vid definisjon av genus, kan man se at det finnes grunnleggende likheter mellom klassifikatorer og genus, og det er disse dette kapitlet vil handle mest om. Da jeg tok for meg genus i ulike språk, benyttet jeg meg av Corbett (1991), og i denne boken foreslår Corbett en definisjon av genus som er relativt smal. Han benekter på bakgrunn av denne definisjonen likheten mellom genus og klassifikatorer, og mener at de er ulike fenomener. I delkapittel 4.1 vil jeg ta en nærmere kikk på akkurat dette, og jeg vil kritisere Corbett ved å benytte en annen definisjon av genus enn han gjør.

4.1 Kritikk av Corbett

Som vi har sett i de foregående kapitlene, er det en viss likhet mellom genus og klassifikatorer. Corbett (1991) skriver likevel at siden genussystemer har kongruens som sin definerende karakteristikk, blir klassifikatorer et helt eget fenomen. Klassifikatorer er selvstendige og uavhengige elementer, valgt med tanke på semantiske kriterier, mens genusmarkører typisk kommer til syne som kongruens med andre, relaterte elementer. Sett bort fra dette mener også Corbett (1991) at det er likheter mellom klassifikatorer og genussystemer. Han er enig i at valget av klassifikatorer er basert på prinsipper som ligner tildelingsreglene vi så i kapittel 2.2, hvor genustilordningen i språkene *dyribal* og *tamil* ble diskutert. Klassifikatorer og genussystemer blir som regel funnet i språk med ulik morfologi. Isolerende språk mangler kongruenssystem, og har derfor ikke genus, men de har vanligvis klassifikatorer. Slike språk

er, som vi har sett, utbredt i Øst- og Sørøst-Asia, et område som ikke er inkludert i Corbetts (1991) oversikt over hvor man finner genus. Fusjonerende språk, som de fleste av de indoeuropeiske språkene, har ofte genussystemer. Det er altså en sammenheng mellom språktype og forekomsten av enten klassifikatorer eller genus. Denne sammenhengen er med på å antyde at de to systemene utfører like roller i språk med ulik morfologi. Men det er, i følge Corbett (1991), ingen absolutt sammenheng, ettersom man i ytterst uvanlige tilfeller kan finne et språk med både genus og klassifikatorer (Corbett, 1991, s. 137).

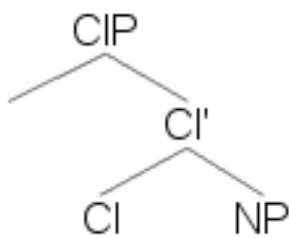
Corbett (1991) har benyttet seg av Hocketts (1958) definisjon av genus, som sier at "Genders are classes of nouns reflected in the behavior of associated words" (Hockett, 1958, s. 231), se også Corbett (1991). Ut fra denne karakteristikken viser genus seg bare på frie artikler, demonstrativer, possessiver eller adjektiv i nominalfrasen, mens det blir regnet med at bøyingsaffiks på substantivet *ikke* reflekterer genus. Bøyingsaffikset er derimot et uttrykk for bøyingsklassen som substantivet tilhører. Eksempelvis har Lødrup (2011) brukt denne definisjonen av genus for å argumentere for at vestkantdialekten i Oslo bare har to genus, utrum og nøytrum. Dette mener Lødrup (2011) stemmer, for selv om dialekten kan ha *a*-suffiks på enkelte ord (f.eks. *uka*), har alle *associated words* i nominalfrasene som inneholder et slikt substantiv, samme kongruenstrekk som tilsvarende substantiv som tar *en*-suffiks (f.eks. *bilen*). Det heter derfor for eksempel *en uke – min uke* og *en bil – min bil*. Selv om *uka* er brukt, kan man ikke si *ei uke* eller *mi uke*. Gitt at bøyingsklassen ikke reflekterer genus, er det derfor ikke noe grunnlag for å regne med at vestkantdialekten har en maskulinum/femininum-distinksjon, og dialekten blir påstått å ha bare en utrum/nøytrum-distinksjon (Lødrup, 2011). I dette delkapitlet vil jeg argumentere mot Hocketts (1958) definisjon av genus, og for at substantivets bøyingsuffiks reflekterer genus, jf. Faarlund et al. (1997), som også regner med en inkluderende definisjon av genus, se også Dahl (2000). Jeg vil derfor også gå imot Lødrup (2011), og si at *a*-suffikset i *uka* reflekterer dette substantivets feminine genus, men at artikkelen *en* eller possessiven *min* i vestkantdialekten er eksponenter som er spesifiserte både for maskulinum og femininum.

Som vi har sett i kapittel 2.1, skriver Faarlund et al. (1997) at genus er en inherent egenskap ved substantivet, og at det er knyttet til stammen av ordet. Man kan i de aller fleste tilfeller ikke se av formen på substantivet hvilket genus det har, men man ser at substantivets genus er bestemmende på formen til ord som står som adledd til substantivet. Så langt er de enige i

Hocketts (1958) definisjon, men Faarlund et al. (1997) mener at substantivets genus også er bestemmende for den bestemte formen av selve substantivet (Faarlund et al., 1997, s. 149-150). Det er denne definisjonen av genus jeg vil benytte meg av her, ettersom den inkluderer substantivets bøyingssuffiks. Dahl (2000) har foreslått en alternativ forståelse av Hocketts (1958) definisjon, hvor han har byttet ut *words* med *morphemes*, slik at definisjonen blir slik: Genders are classes of nouns reflected in the behavior of associated morphemes (Dahl, 2000, s. 583-584).² Dette er en definisjon som ligner mer på den Faarlund et al. (1997) bruker, enn Hocketts (1958) egen, ettersom morfemer også inneholder bøyingssuffiks. Grunnen til at jeg heller vil benytte meg av Faarlund et al. (1997) sin definisjon, er altså at jeg regner med at affiks på substantiv er blant annet uttrykk for genus. Dette viser seg med en gang man ser på tre substantiv av ulikt genus, for eksempel *ei sol – sola*, *en bil – bilen*, *et tre – treet*. Den siste formen i hvert par er alle singular og definitt, men de har ikke samme bøyingsform. Dette, mener jeg, kan bare skyldes genus. Det er også et klart samsvar mellom artikkel og suffiks, da ingen av disse substantivene har samme artikkel, og heller ikke samme suffiks. Artikkelen *en* vil få suffikset *-en*, artikkelen *ei* vil få suffikset *-a*, og artikkelen *et* vil få suffikset *-et*.

I tillegg til at Hocketts (1958) definisjon av genus utelukker klassifikatorer, utelukker den også en struktur hvor genus har en egen bøyingsprojeksjon på lik linje med at klassifikatorer har en egen projeksjon, se (16), delkapittel 3.2.2, vist igjen her som (17).

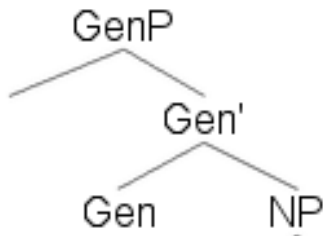
(17)

Her kan vi se at klassifikatoren har sin egen frase over substantivfrasen, og dette passer med ordstillingen i det kinesiske språket – klassifikator før substantiv. Hvis vi setter opp en lik frasestruktur for genus, vil denne se ut som (10) i kapittel 2.3.3, her gjentatt som (18).

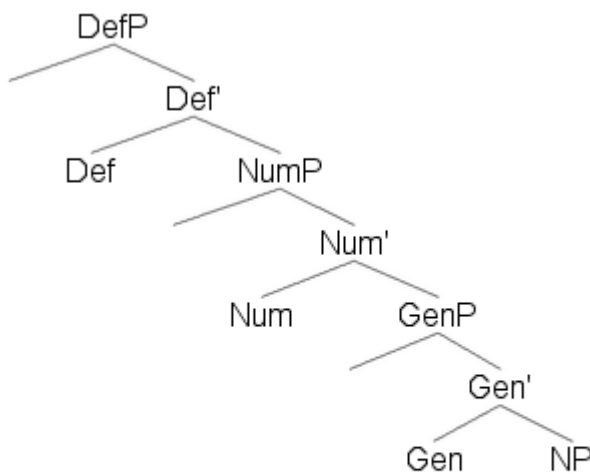
² Dette er ikke et direkte stat fra Dahl (2000), men blir implisert av han.

(18)

Strukturen til genus er her helt lik strukturen til klassifikatorer, men tildelingen av genus er ikke like enkel som "tildelingen" av klassifikatorer. Strukturene er altså ikke parallelle. En klassifikator er som kjent selvstendig fra substantivet, mens genus er vist *på* substantivet som et affiks, i følge Faarlund et al. (1997) sin definisjon. I genusprosjeksjonen vil substantivet flytte fra N og opp til Gen for å få tildelt genus. Dette går imot Hocketts (1958) definisjon, ettersom substantivet da vil få et affiks i Gen som viser hvilket genus det har fått. For å vise dette på en bedre måte kan vi se på (19), hvor numerus og definitt også er vist i strukturen.

(19)

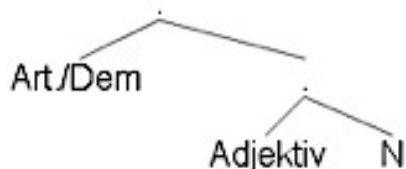

Hvis vi setter inn et substantiv i denne strukturen, for eksempel *hus*, vil dette flytte fra N til Gen for å få genustrekket *nøytrum*, og deretter flytter det videre til Num for å få numerustrekket *singular* eller *plural*, og til slutt flytter det opp til Def og får definittrekket *definit* eller *indefinit*. Substantivet ender opp med en av disse formene: *hus*, *huset*, *husa*, *husene*. Alle disse tre trekkene setter sitt preg på substantivet, det vil si på substantivets affiks, for å vise hvilke trekk det inneholder. Trekkene vil selvfølgelig også, som Hockett (1958) mener, vise seg på andre elementer i setningen eller frasen via kongruens, som for eksempel demonstrativer,

possessiver eller adjektiv. Ved å anta en egen projeksjon for genus, på lik linje med definitt og numerus, sier vi altså at substantivet tar affiks som viser genus.

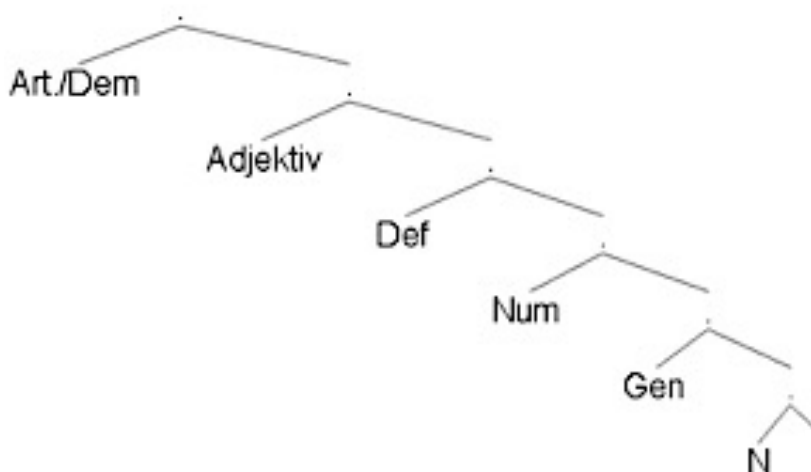
Også i nyere teorier finnes det grunnlag for å anta at genus har en egen projeksjon i den syntaktiske strukturen. Den tradisjonelle grammatikken foreslår en struktur som den i (20) hvor N er substantivstammen, og det er her morfologien til substantivet ligger.³

(20)

Bøyingen av substantivet skjer altså i N, og er ikke vist i dette treet (se også delkapittel 2.3.3). I strukturen i (19), over, har jeg imidlertid valgt å vise disse morfologiske trekkene i den syntaktiske strukturen. Dette er ikke i tråd med den tradisjonelle grammatikken, men mer i tråd med rammeverket *distribuert morfologi*, se Harley og Noyer (1999), hvor man mener at morfologi også er syntaks, se også for eksempel Julien (2005) og Embick og Noyer (2007). Denne grammatikken vil altså analysere det morfologiske i den syntaktiske strukturen, og får da en struktur som den i (21).

(21)

³ Art/Dem står her for Artikkel/Demonstrativ

Her er bøyningene til substantivet, det vil si definit, numerus og genus, representert i den syntaktiske strukturen, i likhet med strukturen i (19). I den tradisjonelle grammatikken hører klassifikatorer til syntaksen, og genus hører til morfologien. På grunn av dette kan ikke både genus og klassifikatorer vise seg i den syntaktiske strukturen, og jeg vil da heller benytte meg av distribuert morfologi, slik at genus' naturlige sted blir i selve strukturen, og ikke kun i N (se strukturen i (21)). Dette vil være i pakt med *syntax all the way down*, som er et poeng i distribuert morfologi, se for eksempel Harley og Noyer (1999) og Embick og Noyer (2007).

4.2 Sammenligning av genus og klassifikatorer

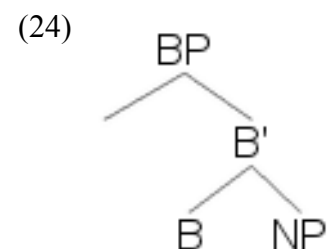
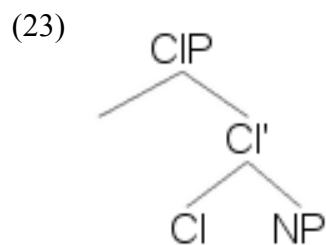
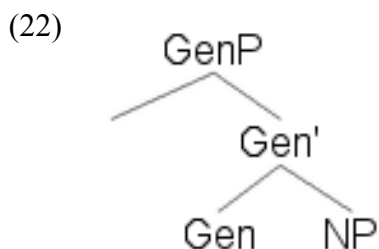
I dette delkapitlet skal jeg se på både genus og klassifikatorer, og på hvordan de kan sammenlignes, både med tanke på trestruktur og morfologi, altså begges forhold til substantivet de står til. Den åpenbare forskjellen mellom de to er at klassifikatorer er en type småord eller partikler, mens genus blir uttrykt som affiks på substantivet, altså er det ikke et eget ord. Selv om det ser ut som de er veldig ulike akkurat når det gjelder plasseringen, kan man argumentere for at de begge har et likt eller lignende semantisk forhold til substantivet; at de klassifiserer med grunnlag i konseptuelle egenskaper ved substantivet. Dette kan man påstå ettersom det konseptuelle grunnlaget for genus ligger i selve substantivet, mens klassifikatorer blir bestemt ut fra substantivet. For eksempel blir klassifikatoren *běn* brukt til substantivet *shou* ('bok'), nettopp fordi substantiv for bøker konseptuelt krever denne klassifikatoren. På samme måte er genuset til substantivet *ku* femininum, fordi substantivet krever dette genuset for å bli grammatisk. Dette genuset påvirker også andre deler av frasen eller setningen, og vi får derfor *ei stor ku* i stedet for f.eks. **en stor ku* eller **et stort ku*, som er ugrammatisk og derfor ikke godkjent i de varietetene av norsk som har et trekjønnsystem.

Som vi så i forrige delkapittel, skriver Corbett (1991) at klassifikatorer og genus som regel finnes i språk med ulik morfologi, og at isolerende språk mangler kongruenssystem og derfor vanligvis har klassifikatorer i stedet for genus. Det er altså en sammenheng mellom språktype og forekomsten av enten klassifikatorer eller genus (Corbett, 1991, s. 137). Dette kan bety at de to systemene utfører like roller i språk med ulik morfologi. Corbett (1991) er som nevnt helt i mot dette, og mener at det ikke finnes noen sammenheng mellom de to systemene, blant annet fordi man meget sjelden kan finne språk som inneholder både genus og klassifikatorer (Corbett, 1991, s. 137). Men kan man ikke si at det heller finnes en sammenheng mellom de to, nettopp fordi de som regel ikke forekommer i ett og samme språk? Genus uttrykkes som et bundet

morfem, som er nødt til å stå sammen med et substantiv for å gi mening, mens klassifikatorer er frie morfem som må stå foran substantivet for å tilføre substantivet informasjon. Det kan virke som om de to fenomenene er to ting av samme sak, og at hvis et språk ikke har den ene, kan det ha den andre. Hvis få eller ingen språk eksisterer uten en av delene, er ikke det en indikasjon på at de utfører den samme oppgaven i språket – nettopp å tilføre mer informasjon om substantivet? Genus og klassifikatorer er begge også lite fleksible. Et substantivs genus kan ikke endres vilkårlig, men er bestemt i den grad at det vanligvis bare endres mellom ulike dialekter, for eksempel *en uke* og *ei vækka*, eller *et eple* og *ei æppel*, og et substantivs klassifikator står også til et fast substantiv, og kan ikke endres. Klassifikatoren *bĕn* kan for eksempel ikke stå foran substantiv som betegner mennesker, da den er en klassifikator for bøker og ulike planter (se kapittel 3). Dette står i motsetning til for eksempel definititt og numerus, som kan endre seg på ett og samme substantiv, for eksempel *jente*, *jenta*, *jentene*, *jenter*. Jeg vil altså anta at genus og klassifikatorer har en veldig lik oppgave i sine språk, ettersom språk som ikke har klassifikatorer, vanligvis har et genussystem, og omvendt.

4.2.1 *Badge Phrase*

Når jeg nå har sett på likheter som går på genus og klassifikatorers forhold til substantivet, kan jeg gå videre til å se på hvorfor man kan argumentere for at trestrukturen for genus og klassifikatorer ser lik ut. I forrige delkapittel brukte jeg trestrukturer for å vise at Hocketts (1958) definisjon av genus ikke er hensiktsmessig, og der benyttet jeg meg av en struktur med genus som egen projeksjon. Som nevnt over er klassifikatorer nødt til å ha en struktur med en egen CIP, siden klassifikatorer er egne småord, og dette er også en struktur man kan argumentere for at genus har.

Bhattacharya og Dasgupta (1996) foreslår en felles struktur for språk med genussystem og språk med klassifikatorer. De setter altså sammen de to strukturene i (22) og (23) til strukturen vi ser

i (24), hvor 'B' (*Badge*) svarer til 'Cl' i språk med klassifikatorer, og 'Gen' i språk med genussystem;

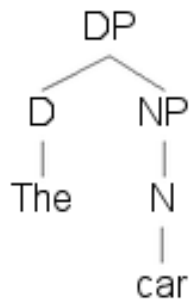
[...] we suggest a term like Badge for this site since we are talking about the noun's identity indications. Badge exhibits a merger of Gender and Number information. In Class languages it houses the classifier. In Gender languages it holds the Gender and Number information. (Bhattacharya & Dasgupta, 1996, s. 75)

Bhattacharya og Dasgupta (1996) foreslår en struktur som har maksimal parallellitet, altså både innholdsmessig og strukturelt helt lik. De skriver at selv om klassifikatorer ikke har kongruens, er det grunnlag for å si at klassifikatorer og genus er to ulike uttrykk for grunnleggende samme sak, og at man dermed har grunnlag for å foreslå en slik struktur (Bhattacharya & Dasgupta, 1996, s. 75). I neste delkapittel vil jeg argumentere for at strukturen i (24) ikke er hensiktsmessig, da jeg antar at strukturene i (22) og (23) egentlig ikke er fullstendig parallelle, og derfor ikke kan gå under en samlebetegnelse som *badge phrase*.

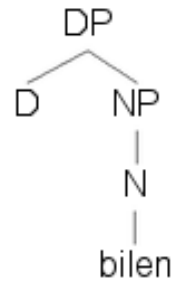
4.2.2 *Halvveis parallellitet*

For å kunne fastslå en struktur for genus og klassifikatorer, vil jeg først se på DP-er i norsk og engelsk. Ved å se på disse vil jeg kunne trekke paralleller til genus og klassifikatorer, og finne ut om det er sammenlignbart. Norske substantiv består typisk av en stamme og et suffiks, og dette suffikset forteller oss om substantivet er definitt eller indefinitt, entall eller flertall og hvilket genus det har. Engelske substantiv inneholder ikke disse egenskapene, sett bort fra flertalls-s-en, som viser om substantivet er entall eller flertall. Ettersom engelsk ikke har genus, er det utelukket at substantivet skal vise dette, og vi står da igjen med definitt. For å vite om et engelsk substantiv er definitt eller indefinitt, må vi se på ordene som står til substantivet, nærmere bestemt artikkelen, for eksempel *the*. Der norske substantiv inneholder et bestemthetssuffiks, for eksempel *bil-en*, må engelske substantiv stå etter bestemt artikkel, for eksempel *the car*. Her er er ikke definittelementet en del av substantivet, som i norsk, men en egen artikkel. Se på strukturene i (25) og (26).

(25)

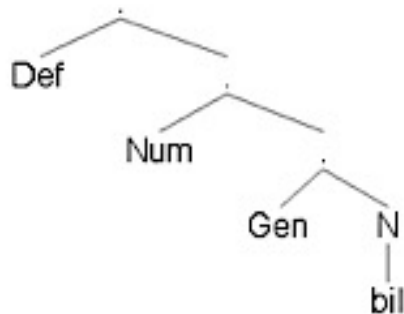

(26)

Problemet her er at definnittelementet i engelsk står i D-kjernen i DP-en, men det gjør ikke definnittelementet i norsk. I norsk er definnittelementet, *-en*, en del av ordet, et suffiks. Men hvis vi sammenligner definnitt med genus, vil vi kunne si at definnittetegenskapen ligger i strukturen under NP. Da vil strukturen til NP-en *bilen* i (26) se ut som strukturen i (27).

(27)

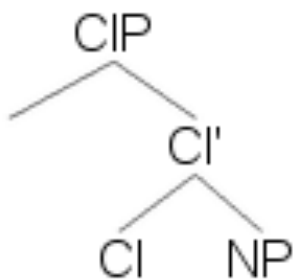

Her er morfologien, bøyingen, til substantivet analysert strukturelt helt ut, og *bil* vil flytte gjennom Gen, Num og Def, og få med seg de ulike bøyingsegenskapene som finnes i disse projeksjonene. Det vil få maskulin genus, og dette skjer via en konseptuelt basert konvensjon. Det vil si at *bil* får maskulin genus gjennom den konseptuelle egenskapen til substantivet, altså på basis av det substantivet viser til. Substantivet får ikke genus før det har blitt assosiert med et grammatisk genus gitt på bakgrunn av denne konseptuelle egenskapen, og dette kan variere noe fra dialekt til dialekt, som nevnt tidligere. Etter å ha fått maskulin genus, får substantivet numerus og det er i dette tilfellet *singular*. Til slutt blir substantivet definnitt, altså er det bestemt. Substantivet får da formen som i (26): *bilen* – m., sg., def.

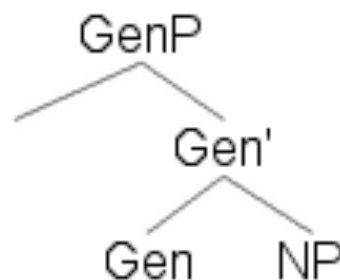
Det er altså en stor forskjell mellom norsk og engelsk når det gjelder definitthet, eller bestemthet, på substantiv. Engelsk har et fritt morfem, mens norsk har et bundet morfem. Jeg vil argumentere for at det er akkurat dette som skjer med genus og klassifikatorer i den syntaktiske strukturen. Den ene, genus, er et bundet morfem på lik linje som definnitelementet i norsk, mens den andre, klassifikatorer, er frie morfem på lik linje med definnitelementet i engelsk.

Ettersom klassifikatorer er småord, frie morfem, betyr det at de har en struktur som inneholder en spesifikatorposisjon, i følge Cheng og Sybesma (2008). Trestrukturen til klassifikatorer blir altså som i (16) i kapittel 3.2.2, her gjentatt som (28). Dette er en frasestruktur med spesifikatorposisjon, og som vi så i (10), kapittel 2.3.3, her gjentatt som (29), var det lenge slik at jeg anså at denne strukturen også gjelder for genus.

(28)

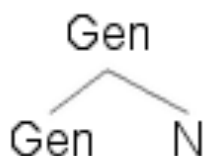

(29)

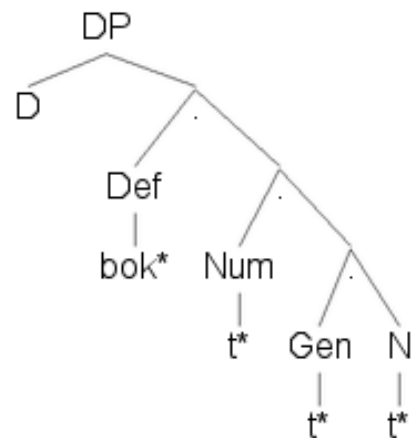
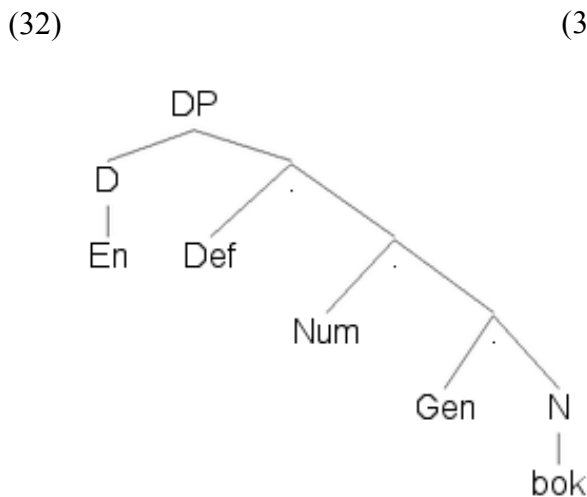
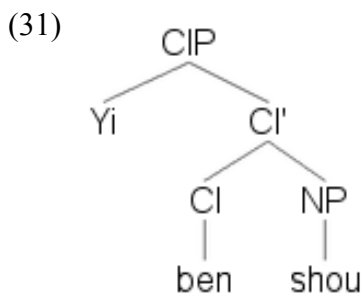
I kapittel 2.3.4 viste det seg likevel at denne strukturen ikke er den mest hensiktsmessige. Det er grunnlag for å foreslå en struktur hvor GenP i (29) utgår til fordel for Gen, ettersom genus ikke er en full frase og ikke inneholder en spesifikator. Vi får da en struktur hvor visse kategorier ikke projiserer opp til frasenivået, og den blir derfor det jeg har valgt å kalle en ”kjernestruktur”, se (30).

(30)

Som vi så over, er det en forskjell i strukturen til definnitelementene i norsk og engelsk, og dette kan nå overføres til genus og klassifikatorer.

Som vi har sett flere ganger i denne oppgaven blir ikke genus i norsk uttrykt av egne frie morfemer, slik som klassifikatorene i kinesisk. Det blir uttrykt ved bundne morfemer, altså suffikser som settes sammen med substantivet. Det betyr at genus vil finnes i en struktur lik den i (27) over, hvor morfologien til substantivet er vist i den syntaktiske strukturen, jf. distribuert morfologi. Genus er altså representert i den interne strukturen til substantivet, og ikke i selve frasestrukturen, hvor vi finner blant annet klassifikatorer og det engelske definnitelementet. Der frasen *yi běn shou*, 'en bok', på kinesisk vil få en struktur som den i (31) vil altså den tilsvarende frasen få en helt annen struktur på norsk, jf. (32), som er før flytting, og (33), som er etter flytting.

Den syntaktiske frasestrukturen til klassifikatorer og genus er altså ikke parallell. Det vil si at hypotesen i oppgaven svekkes, og jeg kan dermed ikke si at klassifikatorer og genus er fullstendig parallell. Dette vil jeg se nærmere på i konklusjonen av oppgaven.

5 Konklusjon

Hypotesen i denne oppgaven har vært at klassifikatorer og genus er parallelle både semantisk og strukturelt. Jeg har hatt som mål å styrke eller svekke denne, og har kommet frem til at den er delvis sann, og dermed også delvis usann. Konklusjonen er at klassifikatorer og genus er delvis lik og delvis ulik når det kommer til henholdsvis semantikk og struktur. Jeg har funnet ut at de på den ene siden er innholdsmessig like, eller funksjonelt like. De uttrykker noe grammatisk ved substantivet, altså sier de begge noe om hva substantivet refererer til. Et argument for dette har vært at det ser ut som at genus og klassifikatorer er uttrykk for samme generelle type klassifiseringskategori, semantisk sett. Dette underbygges av at det, i følge Corbett (1991), er ytterst sjeldent at et språk har både klassifikatorer og genusystem. På den andre siden er de ikke strukturelt like. Som vi har sett gjennom oppgaven, har jeg presentert flere strukturmuligheter for genus, og den jeg kom frem til til slutt, er noe ulik den jeg kom frem til for klassifikatorer, jf. forrige delkapittel. Dette er på grunn av at vi har å gjøre med ett bundet og ett fritt morfem. Der genus i norsk viser seg på substantivet ved hjelp av et affiks, er klassifikatoren et eget ord. Dette viste seg også å være tilfellet når det gjelder bestemthet i engelsk og norsk. Der definitiv viser seg som et affiks i norsk, er det et eget ord, *the*, i engelsk. På grunn av dette får vi en forskjell på strukturen, ettersom klassifikatorstrukturen inneholder en spesifikator, og dermed er en full frasestruktur, mens genusstrukturen ikke inneholder spesifikator, og dermed er en ”kjernestruktur”. Konklusjonen i oppgaven blir derfor at hypotesen er delvis sann; lik type semantikk, ulik struktur.

Da jeg var kommet halvveis i prosjektet mitt, var jeg ganske sikker på at jeg kunne styrke hypotesen. Jeg så for meg at klassifikatorer og genus hadde akkurat samme struktur, og også samme innhold, ikke ulikt Bhattacharya og Dasgupta (1996) sin analyse, sett bort fra at jeg ikke opererte med *badge phrase*. Det viste seg imidlertid at det fantes en annen mulighet. Hvorfor skal klassifikatorer og genus ha samme struktur, når den ene er et affiks på substantivet, og den andre er et eget ord? Derfor konkluderte jeg at klassifikatorene beholdt den opprinnelige strukturen fra Cheng og Sybesma (2008), mens genusstrukturen ble antatt å være en ”kjernestruktur”, altså en struktur uten spesifikator; Gen i stedet for GenP.

Når det gjelder framtidig forskning på dette temaet, hadde det vært interessant å ta for seg andre genus- og klassifikatorspråk, og se om det er samsvar mellom disse og norsk og kinesisk. For eksempel kunne man sett på om strukturene jeg har kommet fram til i denne oppgaven passer like godt i andre språk som de gjør i norsk og kinesisk, eller om genus og klassifikatorer har likt innhold også i andre språk. Med andre ord: Blir konklusjonen opprettholdt hvis man tar for seg flere språk?

Litteratur

- Adger, D. (2003). *Core syntax: A minimalist approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Bhattacharya, T. & Dasgupta, P. (1996). Classifiers, word order and definiteness IV. S. Lakshmi & A. Mukherjee (red.), *Word order in indian languages* (s. 73-94). Hyderabad: Booklinks.
- Cheng, L. L.-S. & Sybesma, R. (2008). Classifiers in four varieties of Chinese. G. Clinque & R. S. Kayne (red.), *The Oxford Handbook of Comparative Syntax* (s. 259-292). Oxford: Oxford University Press.
- Corbett, G. G. (1991). *Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahl, Ö. (2000). Elementary gender distinctions. B. Unterbeck, M. Rissanen, T. Nevalainen & M. Saari (red.), *Gender in grammar and cognition II: Manifestations of gender* (s. 577-593). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Embick, D. & Noyer, R. (2007). Distributed morphology and the syntax - Morphology interface. G. Ramchand & C. Reiss (red.), *The oxford handbook of linguistic interfaces* (s. 289-324). Oxford: Oxford University Press.
- Faarlund, J. T., Lie, S. & Vannebo, K. I. (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Harley, H. & Noyer, R. (1999). Distributed morphology. *Glott International*, 4, 3-9.
- Hockett, C. F. (1958). *A course in modern linguistics*. New York: MacMillan.
- Julien, M. (2005). *Nominal phrases from a Scandinavian perspective*. Amsterdam: John Benjamins.
- Kramer, R. (2014). Gender in Amharic: a morphosyntactic approach to natural and grammatical gender *Lang. Sci.* Hentet 14.09.15 fra <http://dx.doi.org/10.1016/j.langsci.2013.10.004>
- Levinson, L. (2007). *The Roots of Verbs*. New York: Department of Linguistics, New York University
- Lødstrup, H. (2011). Hvor mange genus er det i Oslo-dialekten? *Maal og minne*, 120-136.
- Norman, J. (1988). *Chinese*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nygård, M. & Åfarli, T. A. (2013). Genus i amerikanorsk og strukturen til genustilordning *RISS*, 108-115.

- Peyraube, A. (1997). On the History of Classifiers in Archaic and Medieval Chinese. B. T'sou, A. Peyraube & L. Xu (red.), *Studia linguistica sinica* (s 39-68). Hong Kong City: University, Hong Kong.
- Picallo, M. C. (2008). Gender and number in Romance. *Lingue e linguaggio VII*, 47-66.
- Radford, A. (2006) *Minimalist Syntax Revisited*. Hentet 08.09.15 fra <http://courses.essex.ac.uk/lg/lg514>
- Riksem, B. R. (2015). *Language Mixing in Aamerican Norwegian Noun Phrases*. Trondheim: Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Ritter, E. (1993). Where's gender? *Linguistic Inquiry*, 24, 795-803. Cambridge: The MIT Press.
- Åfarli, T. A., Johnsen, L. G., Nilsen, R. A., Nordgård, T., & Eide, K. M. (2003). *Norsk generativ syntaks*. Oslo: Novus.

Sammendrag

I denne oppgaven tar jeg for meg to språklige fenomener, genus i norsk og klassifikatorer i kinesisk, for å sammenligne disse to og se om de er uttrykk for den samme egenskapen, og om de kan analyseres på samme måte i en syntaktisk struktur. Bakgrunnen for dette er en tanke om at genus kan analyseres som en egen projeksjon i en trestruktur, på samme måte som klassifikatorer, og også at klassifikatorer er uttrykk for en genuslignende egenskap i språk som ikke har genus. Hypotesen i oppgaven er: *Klassifikatorer og genus er parallelle, både semantisk og strukturelt*. Dette vil si at jeg vil se om klassifikatorer og genus er parallelle med tanke på semantisk kategoritype, og representasjonen i trestrukturen.

Genus, eller kjønn, er et sentralt element i mange språk i verden, og jeg tar først og fremst for meg det norske genussystemet, men ser også på et par andre. Hovedfokuset i kapitlet om genus er å finne ut hvordan en syntaktisk analyse av genus ser ut, og i all hovedsak om genus har en egen projeksjon som jeg først antar. Jeg benytter meg av artikler skrevet om temaet, og kommer frem til fire ulike strukturer, hvorav tre av dem blir forkastet. To av strukturene blir diskutert i analysekapitlet, og sammenlignet med strukturen for klassifikatorer.

Klassifikatorer er kort fortalt en type småord eller partikler som blir satt foran hvert substantiv. De forteller hvilken type substantiv det er snakk om, for eksempel om det er en blomst, en bok, mat osv. Ved første øyekast ligner ikke disse ordene så mye på genusegenskapen, men ved nærmere ettersyn kan man se at de har visse trekk som kan minne om genus. Også i dette kapitlet kommer jeg frem til en struktur, og denne tar jeg med til analysekapitlet for å sammenligne den med strukturen for genus, for så å enten å styrke eller svekke den opprinnelige hypotesen.

I analysen sammenligner jeg de to strukturene med hverandre, og det viser seg at min opprinnelige hypotese blir svekket. Genus har ikke, som jeg først antok, en egen full projeksjon i den syntaktiske strukturen. Ettersom genus ikke er et eget ord, som klassifikatorer, har det ingen spesifikator, og genuskategorien vil derfor ikke projisere opp til frasenivået, men blir på ordnivået. Derfor kan man si at vi har delvis parallellitet. Klassifikatorer og genus har likt innhold, men ulik struktur.

Oppgavens relevans for virket som lektor

Relevansen dette masterprosjektet har for mitt virke som lektor er kanskje ikke så tydelig, men jeg vil likevel argumentere for at det har akkurat det – relevans. Ved å jobbe med en oppgave av dette omfanget har jeg lært en god del som jeg kommer til å ta med meg inn i yrket som lektor. Jeg har aldri skrevet en oppgave som har vært verken så stor eller så viktig. På grunn av dette har jeg måttet lære meg å jobbe effektivt, systematisk og disiplinert, noe jeg tror kommer lektoren i meg til gode.

Det kan kanskje argumenteres for at temaet jeg har skrevet om i masteren er for smalt til å ha noen didaktisk relevans, men dette er jeg ikke enig i. I denne oppgaven har jeg satt meg inn i alt fra genus på basisnivå, til kompliserte artikler om syntaktiske strukturer, og jeg mener at det meste av dette kan tas med inn i lektoryrket. Ta for eksempel genus. Dette er noe de fleste lærer om på skolen, og selv om oppgaven min går litt utover hankjønn, hunkjønn og intetkjønn, vil jeg si at det å lære mer om de språklige fenomenene du skal undervise om i skolen, aldri er bortkastet. Det at jeg som lærer kan gå i dybden, tror jeg kan komme elevene til gode. Jeg har også sett mye på syntaktiske strukturer, og dette kan jeg se for meg at jeg kommer til å få bruk for. Det er ingenting som har lært meg å forstå språket vårt bedre enn trestrukturer. Å ”tegne” setninger har vært et hjelpemiddel jeg ikke kunne klart meg uten, og jeg kan se for meg at elever som sliter med for eksempel setningsoppbygging, vil ha nytte av kunnskapen jeg har tilegnet meg gjennom denne masteren.

Kort sagt tror jeg at all erfaring er god erfaring, og dette vil jeg påstå også gjelder i lektoryrket.

